

3. Тодчук Н. Роман Івана Франка «Для домашнього огнища»: простір і час. Львівське відділення Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України. Львів: [б.в.], 2002.
4. Швець А. І. Злочин і катарсис [Текст] : кримінальний сюжет і проблеми художнього психологізму в прозі Івана Франка / НАН України, Львів. від-ня Ін-ту л-ри ім. Т. Г. Шевченка. Л. : [б.в.], 2003. 236 с.

Напрямок 3. Художня література: текст, контекст, інтертекст.

Катерина Тіра

здобувач вищої освіти 1 року навчання за другим (магістерським) рівнем історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м.Рівне

Науковий керівник: д. пед. н., проф. Т. Л. Груба

ЛЕКСИЧНІ, СЕМАНТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОПОЗИЦІЇ ПОЕТИЧНОЇ МОВИ СЕРГІЯ ЖАДАНА

Мова поезії була предметом дослідження з різних академічних точок зору. Основним завданням сучасної лінгвостилістичної теорії є визначення й аналіз композиційних особливостей поетичної мови, встановлення логіко-семантичних зв'язків між структурними одиницями поетичної мови та їх інтерпретація.

Крім того, важливо дослідити індивідуальну манеру письма поета, щоб отримати цілісне уявлення про фонетичні, словотвірні, морфологічні, семантичні та стилістичні особливості його поетичної мови.

На сьогодні ще недостатньо вивчено багатство лексики поетичної мови Сергія Жадана. «Будь яке слово, використане автором, не є випадковим. Кожна лексема, поєднуючись із іншою, кодує думки, характеризує суть проблеми, а неоднорідність і багатство лексичного складу свідчить про талант письменника, його освіченість, інтелектуальний рівень і національну свідомість, а також відображає багатство мовної картини письменника» [25, с. 34].

Ретельний аналіз наукової літератури показує, що з часів Аристотеля поетична мова завжди була і залишається в центрі уваги не лише лінгвістів і літературознавців, а й філософів, психологів та багатьох інших.

У сучасній лінгвістичній літературі поетичну мову трактують як «поетична мова» (порівняно з поняттям «прозова мова»).

Мова художньої літератури з формуючою естетичною функцією. Це дослідження узгоджується з думкою лінгвістів, які трактують поетичну мову як комплекс мовно-виражальних засобів, спрямованих на певний стилістичний ефект. Вчені досліджують поетичну мову з різних аспектів, зокрема: тверда організація поетичної мови, синтаксична своєрідність поетичної мови, семантичні особливості слововживання, ідіосинкразія автора тощо.

У центрі уваги наукових досліджень останніх років – мова поетичної творчості Сергія Жадана, зачинателя високохудожньої мови. У його поетичній мові відображено авторський світ, техніка зображення навколишньої дійсності крізь призму сприйняття, особисте сприйняття дійсності автором. Мовні засоби його поетичних творів відображають концептуальний світогляд, втілений в авторській моделі.

Серед лінгвістичних досліджень поетичних явищ Сергія Жадана є праці, головним предметом яких є визначальні особливості лексичного ладу поетичних творів (С. Павленко, І. Процик, К. Тараненко, О. Чорна), їх синтаксична організація (Л. Козловська), тропіка (Л. Бондаренко, Л. Козловська), стилістичні особливості (Ю. Гришко, В. Кононенко, О. Коцарев, О. Маленко) тощо. Науковці наголошують на індивідуальних

особливостях письменницької манери поета, наголошують на оригінальності, сучасності, філософському підґрунті його поезій.

Визначено важливі лексико-семантичні особливості поетичної мови Сергія Жадана, детально проаналізовано тематичні групи лексики, застарілу лексику, діалектизми. Рідше вживаються назви рослин, тварин, птахів, родинних стосунків, назви органів і частин тіла людини, будівель та їх частин, занять, людей за родом діяльності, станом діяльності, віком тощо. Така частотність вживання лексики групи певних тем свідчить про глибину таланту поета, філософічність його поглядів і неординарне творче мислення.

Склад лексики історичного впливу в поетичних текстах Сергія Жадана неоднорідний. Проаналізованим творам властиві архаїчність та історизм.

Архаїчні мови поділили на семантичні групи, хоча переважали лексичні, зрідка вживалися лексико-фонетичні та лексико-твірні; назви частин тіла, назви людей за родом занять, заняття, назви військової техніки, амуніції, понять, назви родинних стосунків тощо.

Вживання архаїчних слів у поетичних текстах набуває нових смислових відтінків, створюючи містичний ефект і підкреслюючи підтекст вірша.

Сергій Жадан – неперевершений майстер змалювати сьогодення крізь призму конкретної історичної доби, розмовляючи з народами минулого.

Проаналізовані тексти включали використання історичних топонімів, імен зниклих людей, колишніх занять і професій.

Історизм дозволяє читачам увійти в уявний світ зображуваних подій минулого, допомагає осмислити сучасну дійсність крізь призму пояснень минулих предметів, явищ і понять.

Діалектизм у Сергія Жадана відіграє особливу стилістичну роль, дає змогу чіткіше уявити образ ліричного героя, його внутрішній стан, світогляд. Лексико-стилістичні засоби поетичного мовлення Сергія Жадана

різноманітні й характеризуються яскраво вираженим особистісно-літературним семантичним значенням, часто символічним.

У проаналізованих текстах переважає орнітологічна символіка, модифікована поетичною мовою, що передбачає гармонійне існування в природі, таємниці, потойбічне життя, передбачення певних негативних подій і явищ, наповнюється новими значеннями, наприклад, кінця життя.

А символіку рослин увиразнюють традиційні фольклорні назви, які переосмислюються автором у поетичних рядках і набувають нових смислових відтінків. Метафори у вірші допомагають скласти цілісне уявлення про життя ліричного героя, його оточення, настроїв і внутрішній світ.

Більшість прикметників у віршах Сергія Жадана пишуться індивідуально. За тематичним спрямуванням подано прикметники, назви кольорів, що характеризують почуття та переживання ліричних героїв, звірів і птахів, характеризують природні явища, пори року тощо.

Серед метафор найпоширенішими в поезії Сергія Жадана є словесні метафори, що характеризують предмети, поняття, явища через дії, та метафори, що виникають із характерних ознак, переходу від назви буття до назви небуття.

Порівняння в поезії Сергія Жадана виражене через різноманітні граматичні конструкції, засвідчуючи своєрідність авторського світобачення.

У поетичному рядку переважає розгалужена і витончена порівняльна структура, завдяки якій простежуються глибші асоціативні зв'язки між описуваними предметами, поняттями чи явищами.

На основі поетичних текстів Сергія Жадана розроблено систему вправ для навчання української мови в старших класах.

Пропоновані вправи спрямовані на узагальнення та систематизацію найважливіших відомостей із лексикології, що допоможе учням краще зрозуміти лексичні особливості сучасної української мови.

Розроблені вправи дозволять учням ознайомитися з поетичною творчістю Сергія Жадана та мовними особливостями його поетичних творів.

Таким чином, досліджуючи особливості поетичної мови Сергія Жадана з лексико-семантичної та лексико-стилістичної позицій, ми з'ясуємо лексико-домінантні елементи його поетичного світу. Стало можливим з'ясувати характерні прийоми створення поетичного тексту, особистісно-стильову манеру митця.

Перспективою дослідження є поглиблення аналізу лексичних засобів поетичної мови Сергія Жадана, ґрунтовне вивчення образних виразів як структурних елементів ідіостилю поета.

Список використаної літератури

1. Антологія світової літературно-критичної думки 20ст. / За ред. М. Зубрицької. Львів, 1996. 633 с.
2. Арістотель. Поетика / Пер. Б.Тена; вступ. ст. і коментарі Й. Кобова. Київ: Мистецтво, 1967. 136 с.
3. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ: Вища школа, 1980. 244 с.

Напрямок 3. Художня література: текст, контекст, інтертекст.

Світлана Хомич

здобувачка вищої освіти 3 року навчання за першим (бакалаврським) рівнем історико-філологічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степан Дем'янчука», м.Рівне

Науковий керівник ст.викл. Брильова Л.Є.

ОСОБЛИВОСТІ АНТОНІМІЇ У ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

Антоніми В.Симоненка — частина мовної палітри поета, яка дає змогу простежити деякі важливі особливості його поетичної творчості. Адже вона вражає нас своєю внутрішньою красою, щирістю почуттів наповненістю. «Його